

Sergiu BOGDAN
Doris Alina ȘERBAN

Drept penal

Partea specială

*Infrațiuni
contra patrimoniului,
contra autorității, de corupție,
de serviciu, de fals
și contra ordinii și liniștii publice*

SERGIU BOGDAN
DORIS ALINA ȘERBAN

DREPT PENAL

PARTEA SPECIALĂ

Infrațiuni
contra patrimoniului,
contra autorității, de corupție,
de serviciu, de fals
și contra ordinii și liniștii publice

Ediția a III-a, revăzută și adăugită

CUVÂNT-ÎNAINTE

Prezenta ediție a acestei lucrări și-a propus nu doar o analiză actualizată a textelor de incriminare, ci și o completare a lucrării cu deciziile cu caracter obligatoriu pronunțate de instanța supremă sau cele de practică judiciară recentă, prin care ne-am propus să evidențiem soluțiile practice actuale oferite pentru diverse ipoteze mai mult sau mai puțin problematice.

Lucrarea corespunde și tematicii la disciplina Drept penal. Partea specială II, predată de subsemnații la Facultatea de Drept din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Ea este în concordanță și cu tematica stabilită pentru examenele de admitere în profesii juridice, propusă de Institutul Național al Magistraturii sau Uniunea Națională a Barourilor din România.

Prin referiri multiple la jurisprudența recentă, prezenta carte își dorește să reprezinte un instrument util, inclusiv pentru practicienii care doresc să se pregătească pentru examenele de promovare. Și din acest motiv, referirile jurisprudențiale raportate la tematica aici analizată nu s-au oprit la jurisprudența obligatorie a Înaltei Curți de Casație și Justiție sau jurisprudența Curții Constituționale.

Dorința noastră este ca prezenta lucrare să fie utilă și practicienilor dreptului, care trebuie și pot să recurgă la doctrină pentru identificarea unor soluții privind problemele practice întâlnite. Din acest motiv, am încercat să completăm abordarea doctrinară pură și să oferim soluții practice pentru multe dintre problemele de interpretare pe care Codul penal actual le generează.

Dincolo de analiza tipicității infracțiunii ca abordare consacrată doctrinar, analiza fiecărei infracțiuni pornește de la evidențierea rațiunii incriminării și de la expunerea clară a valorii sociale protejate de text. Am încercat să impunem acest tip de abordare în analiza majorității textelor de incriminare. Din punctul nostru de vedere, înțelegerea corectă a acestor noțiuni este primul pas esențial pentru o interpretare logică și rațională a textului de incriminare, indiferent de nuanțele în care realitatea factuală se prezintă. Pentru că nu vom găsi niciodată în jurisprudență doar spețe „de școală”, această abordare vine în ajutorul practicienilor tocmai pentru acele spețe care se desprind, într-un fel sau altul, de tipologia speței „clasice”.

În acest sens, am încercat să propunem abordări noi cu privire la noțiunile de funcționar public, funcționar privat, înscris oficial etc. De asemenea, am propus criterii practice, sub forma unor „linii de ghidaj”, pentru a face delimitări între infracțiuni, atunci când acest demers este dificil de realizat.

Prin toate acestea, am încercat să oferim o abordare care să fie utilă cititorului, nu doar pentru că ea ar răspunde expres la o problemă de drept raportat la interpretarea unui text de incriminare anume, ci și pentru că ea oferă cititorului repere care să-i permită lui însuși să găsească soluția cu privire la o problemă de interpretare sau aplicare a unei norme de incriminare.

Dacă ar fi să comparăm această lucrare cu alte lucrări pe care le-am publicat, subiectivi fiind, credem că am putea spune că această analiză a Părții speciale reprezintă o lucrare „matură”.

Numărul foarte mare de soluții jurisprudențiale actuale ne-a ajutat să ne susținem demersul de analiză științifică aprofundată. În acest sens, se va putea observa efortul nostru de a analiza mai detaliat acele aspecte ale infracțiunilor ce au generat sau generează dezbateri în practica judiciară, inclusiv sub aspectul soluțiilor oferite.

Poate că această orientare vizibilă a cărții spre practica judiciară are legătură și cu faptul că profesăm în acest domeniu, împrejurare ce ne ajută să percepem direct eventualele diferențe între „teorie” și practica judiciară, diferențe care uneori există în mod efectiv, iar alteori sunt doar un „mit urban”, greu de învins!

Lectură plăcută și utilă!

Cluj-Napoca
Martie 2025

Doris Alina Șerban
Sergiu Bogdan

CAPITOLUL I

NOȚIUNI GENERALE

Titlul II din Partea specială a Codului penal, intitulat „*Infracțiuni contra patrimoniului*”, cuprinde mai multe capitole, structurarea infracțiunilor fiind făcută de către legiuitor în funcție de natura actului de executare.

Astfel, acest titlu cuprinde:

Capitolul I, „Furtul” (simplu, calificat, furtul în scop de folosință) – actul de executare constând în *deposedarea sau folosirea fără drept a obiectului material*;

Capitolul II, „Tâlhăria și pirateria” (tâlhărie simplă, calificată, piraterie) – actul de executare constând în *deposedarea prin constrângere*;

Capitolul III, „Infracțiuni contra patrimoniului prin nesocotirea încrederii” – conduite care presupun *nesocotirea încrederii în sens larg*:

- abuzul de încredere (art. 238);
- abuzul de încredere prin fraudarea creditorilor (art. 239);
- bancruta simplă (art. 240);
- bancruta frauduloasă (art. 241);
- gestiunea frauduloasă (art. 242);
- însușirea bunului găsit sau ajuns din eroare la făptuitor (art. 243);
- înșelăciunea (art. 244);
- înșelăciunea privind asigurările (art. 245);
- deturnarea licitațiilor publice (art. 246);
- exploatarea patrimonială a unei persoane vulnerabile (art. 247);

Capitolul IV, „Fraude comise prin sisteme informatice și mijloace de plată electronice” – cuprinde:

- fraudă informatică (art. 249);
- efectuarea de operațiuni financiare în mod fraudulos (art. 250);
- operațiuni ilegale cu instrumente de plată fără numerar (art. 250¹);
- acceptarea operațiunilor financiare efectuate în mod fraudulos (art. 251);

Capitolul V, „Distrugerea și tulburarea de posesie”, ultim capitol, ce cuprinde:

- distrugerea (simplă, calificată, din culpă) și
- tulburarea de posesie (art. 256).

Infracțiunile grupate în acest titlu au o importanță practică deosebită, ele „furnizând” majoritatea soluțiilor de condamnare din întreg spectrul criminalității.

În cele ce urmează vom încerca să prezentăm câteva repere „generale” și „comune” ce vor putea fi utilizate în interpretarea textelor de incriminare din acest titlu.

În primul rând, trebuie subliniat că, deși noțiunea de **patrimoniu din dreptul penal** are o sferă mai largă decât conceptul de **proprietate din dreptul civil**, uneori acest concept va putea fi interpretat utilizând ca reper dreptul civil.

În cazul anumitor norme de incriminare, accentul nu cade însă asupra protejării dreptului de proprietate (în sens strict juridic), ci asupra protejării stăpânirii bunului, în sens material sau faptic. Tocmai din cauza acestei „asimetrii” parțiale, în anumite circumstanțe particulare, proprietarul unui bun poate comite o infracțiune contra patrimoniului atunci când, spre exemplu, sustrage propriul bun de la un terț de bună-credință. Dacă titlul *Infrațiuni contra patrimoniului* din Codul penal ar fi cuprins doar comportamentele infracționale ce lezează dreptul de proprietate, în mod evident, o asemenea faptă nu ar fi fost incriminată.

În al doilea rând, credem că nu trebuie încurajate opiniile exclusiviste și extreme cu privire la determinarea sensului unor noțiuni folosite de legiuitorul penal în acest titlu, prin raportare exclusiv la semnificația acestora din dreptul civil sau, în cealaltă extremă, fără a ține cont de dreptul civil. În opinia noastră, în demersul interpretativ al noțiunilor cu care se operează în acest titlu, trebuie, pe de-o parte, recunoscut caracterul lor autonom, ce a evoluat odată cu practica judiciară din domeniul penal, însă, pe de altă parte, nu trebuie pierdut din vedere că izvorul acestora continuă să fie dreptul civil.

A treia observație generală este aceea că, în materia infracțiunilor contra patrimoniului, actualul Cod penal aduce o reducere semnificativă a pedepselor pentru figurile centrale din acest titlu (furt, tâlhărie, înșelăciune), luându-se astfel act de anomaliiile sancționatorii generate de Codul penal anterior (1968) din perspectiva limitelor speciale prevăzute pentru anumite fapte (un furt calificat putea fi – și chiar era uneori – sancționat cu o pedeapsă similară celei aplicate pentru o tentativă de omor sau un omor consumat). Reamintim că aceste anomalii sancționatorii nu își aveau sursa în Codul penal intrat în vigoare în anul 1969, care prevedea limite de pedeapsă relativ apropiate de cele pe care le avem astăzi pentru infracțiunile „clasice” (furt, tâlhărie, înșelăciune etc.), ci ele au fost consecința unor modificări succesive realizate după 1990. Una dintre legile care au operat astfel de modificări a fost Legea nr. 140/1996 pentru modificarea și completarea Codului penal¹, prin aceasta modificându-se major limitele de pedeapsă ale infracțiunilor contra patrimoniului (furt, furt calificat², tâlhărie, abuz

¹ Publicată în M. Of. nr. 289 din 14 noiembrie 1996.

² De exemplu, Legea nr. 140/1996 prevedea următoarele modificări:

Articolul 208 (furtul simplu) alineatul 1 va avea următorul cuprins: „Luarea unui bun mobil din posesia sau detenția altuia, fără consimțământul acestuia, în scopul de a și-l însuși pe nedrept, se pedepsește cu închisoare de la unu la 12 ani.”

Articolul 209 (furtul calificat) va avea următorul cuprins: „Furtul săvârșit în următoarele împrejurări: a) de două sau mai multe persoane împreună; b) de o persoană având asupra sa o arma

de încredere, gestiune frauduloasă, înșelăciune, delapidare, distrugere, tănuire sau tulburare de posesie).

Totuși, odată cu modificările aduse Codului penal prin O.U.G. nr. 18/2016, se pare că această linie de acțiune constând în „normalizarea” limitelor sancționatorii în cazul infracțiunilor contra patrimoniului este serios pusă la încercare. Prin introducerea art. 256¹ C. pen., actul normativ menționat readuce forma agravată a producerii unor consecințe deosebit de grave în cazul anumitor infracțiuni, prevăzându-se în acest caz o agravare obligatorie a limitelor de sancționare determinată automat de cuantumul prejudiciului produs ca urmare a comiterii infracțiunilor indicate expres în acest text¹.

Un alt element cu o deosebită relevanță practică este acela că, pentru majoritatea faptelor din acest titlu (excepțiile cele mai relevante din punct de vedere practic fiind furtul calificat sau tâlhăria), este prevăzută posibilitatea împăcării drept cauză ce înlătură răspunderea penală sau se prevede că acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Aceste prevederi reflectă o abordare pragmatică a legiuitorului, care pune accent pe impulsivitatea autorului să repare prejudiciul cauzat persoanei vătămate prin comiterea faptei, și nu pe intervenția statului (uneori inutilă din perspectiva victimei) pentru a-l sancționa pe inculpat. Totuși, trebuie sesizat că, deși în cazul anumitor forme de furt calificat în forma inițială a Codului putea opera împăcarea, legiuitorul, dintr-o „inertie” greu de înțeles, și-a dorit să revină la soluția tradițională de excludere a furtului calificat din sfera infracțiunilor pentru care poate opera împăcarea².

De asemenea, trebuie subliniat că, având în vedere natura infracțiunilor aici analizate, care prezintă ca element de esență existența unei îmbogățiri a autorului sau a unui scop de acest gen, **credem că va fi incident art. 62 alin. (1) C. pen.**, care prevede că, atunci când fapta a fost comisă pentru obținerea unui folos patrimonial, pe lângă pedeapsa închisorii prevăzută explicit de normă, se va putea aplica în mod cumulativ și pedeapsa amenzii, iar la stabilirea sumei

sau o substanță narcotică; c) de către o persoană mascată, deghizată sau travestită; d) asupra unei persoane aflate în imposibilitatea de a-și exprima voința sau de a se apăra; e) într-un loc public; f) într-un mijloc de transport în comun; g) în timpul nopții; h) în timpul unei calamități; i) prin efracție, escaladare sau prin folosirea fără drept a unei chei adevărate ori a unei chei minciunoase, se pedepsește cu închisoare de la 3 la 15 ani.

Cu aceeași pedeapsă se sancționează și furtul privind: a) produsele petroliere sau gazele naturale din conducte, depozite ori cisterne; b) un bun care face parte din patrimoniul cultural; c) un act care servește pentru dovedirea stării civile, pentru legitimare sau identificare.

Furtul care a produs consecințe deosebit de grave se pedepsește cu închisoare de la 10 la 20 de ani și interzicerea unor drepturi.”

¹ În mod justificat, această intervenție a legiuitorului a fost aspru criticată în doctrină – a se vedea V. Cioclei, *Drept penal. Partea specială I. Infracțiuni contra persoanei și infracțiuni contra patrimoniului*, ed. a 4-a, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 235.

² Modificare adusă de Legea nr. 274/2020, publicată în M. Of. nr. 1144 din 26 noiembrie 2020.